٢٥٠٠ ساڵەی هەولێر هەڵەیەکی مێژوویی نییە بۆ هەندێک لە لایەنەکان؛ ڕێزگرتن لە هەستی هاووڵاتیان گرنگترە

ئامادەکردنی: ئاسۆ عەبدوڵڵا

ئەمساڵ ساڵیادی ٢٥٠٠ ساڵەی دامەزراندنی هەولێر بەڕێوەدەچێت، بەڵام ئامادەکاریەکان بە شێوەیەکی ئاسایی بەڕێوە ناچن. هەندێک لایەنی سیاسی و ڕۆشنبیری ڕەخنەیان لە ناونانی ساڵیادەکە هەیە و پێیان وایە ئەو ژمارەیە زانستی نییە. ئەوانی تر پێیان وایە ئەم ساڵیادە تەنها بۆ ئاهەنگ نییە، بەڵکو دەرفەتێکە بۆ ناساندنی مێژووی شار بە نەوەی نوێ.

هەولێر ساڵی ٢٠٢١ ساڵیادی ٢٥٠٠ ساڵەی دامەزراندنی دەبێت، بەڵام ئەم ژمارەیە هەموو لایەنەکان ڕازی ناکات. هەندێک پێیان وایە ئەم ساڵیادە زانستی نییە و تەنها بۆ ئاهەنگ و ڕێکلام بەکار دێت. ئەوانی تر دەڵێن ئەم ساڵیادە دەرفەتێکە بۆ ئەوەی خەڵک زیاتر لە مێژووی شارەکەیان بزانن و هەستی هاووڵاتی بەهێزتر بێت.

ئەم ناکۆکیە لە کۆتایی ساڵی ٢٠١٩ەوە دەستی پێکرد، کاتێک ئەنجومەنی شاری هەولێر بڕیاری دا ساڵیادی ٢٥٠٠ ساڵەی دامەزراندنی هەولێر ببەسترێتەوە. ئەو بڕیارە لەسەر بنەمای ئەو زانیارییانە دەرچوو کە ئەو کاتە لە بەردەستدا بوون. بەڵام دوای ئەوە چەند توێژەرێک و مێژوونووسێک ڕەخنەیان لە بڕیارەکە گرت و داوایان کرد پێداچوونەوە بە بەڵگەکاندا بکرێتەوە.

ئەو کەسانەی ڕەخنە لە ساڵیادەکە دەگرن، پێیان وایە هەولێر لە ڕاستیدا کۆنتر لە ٢٥٠٠ ساڵە. بەڵام ئەوانی تر دەڵێن ئەم ژمارەیە تەنها بۆ ئاهەنگ نییە، بەڵکو دەرفەتێکە بۆ ئەوەی خەڵک زیاتر لە مێژووی شارەکەیان بزانن و هەستی هاووڵاتی بەهێزتر بێت.

(ساڵیادی ژیانی ئەو ئەدیبانە)

ئەم ساڵ ٨ ئەدیب و نووسەر ساڵیادی لەدایکبوونیان دەبێت

ئەم ساڵ ٨ ئەدیب و نووسەر ساڵیادی لەدایکبوونیان دەبێت، لە نێوانیاندا ٤ ژن و ٤ پیاو هەن. ئەم ساڵیادانە بۆ ئەدەبیاتی کوردی گرنگن، چونکە هەندێکیان لە سەرەتای سەدەی ڕابردووەوە دەستیان بە نووسین کردووە و ڕۆڵیان لە گەشەپێدانی ئەدەبی نوێدا هەبووە.

ئەو ئەدیبانەی ساڵیادیان دەبێت بریتین لە: ئەحمەد موختار جاف، ئەحمەد هەردی، ئەنوەر قەرەداغی، بەختیار عەلی، حەمەکەریم عارف، سەلیمە ئازاد، عەبدوڵڵا پەشێو و فایەق بێکەس. ئەم ناوانە لە ناوچە و قۆناغە جیاوازەکانی ئەدەبیاتی کوردیدا دەرکەوتوون و هەریەکەیان بە شێوەیەک ڕۆڵی هەبووە.

ئەحمەد موختار جاف لە ساڵی ١٩٢١ لە شارەزوور لەدایک بووە و یەکێکە لە دامەزرێنەرانی گۆڤاری «گەلاوێژ». هەردی لە ساڵی ١٩٢٦ لە سلێمانی لەدایک بووە و بە یەکێک لە گەورەترین ڕۆمانووسانی کورد دادەنرێت. ئەنوەر قەرەداغی لە ساڵی ١٩٣٠ لە قەرەداغ لەدایک بووە و بە یەکێک لە باوکانی ڕۆمانی کوردی دادەنرێت.

بەختیار عەلی لە ساڵی ١٩٤٦ لە دەربەندیخان لەدایک بووە و بە یەکێک لە گرنگترین چیرۆکنووسانی کورد دادەنرێت. سەلیمە ئازاد لە ساڵی ١٩٤٨ لە سلێمانی لەدایک بووە و یەکێکە لە ناسراوترین ژنە نووسەرانی کورد. حەمەکەریم عارف لە ساڵی ١٩٥٠ لە کەرکووک لەدایک بووە و بە یەکێک لە شاعیرە هەرە دیارەکانی ئەدەبیاتی کوردی دادەنرێت. عەبدوڵڵا پەشێو لە ساڵی ١٩٥٦ لە سلێمانی لەدایک بووە و فایەق بێکەس لە ساڵی ١٩٥٨ لە هەڵەبجە لەدایک بووە.

ئەم ساڵیادانە تەنها بۆ ڕێزگرتن نین، بەڵکو دەرفەتێکن بۆ ئەوەی خوێندکاران و خوێنەران زیاتر لە ژیان و بەرهەمی ئەم نووسەرانە بزانن. زۆربەی ئەم ناوانە لە خوێندنگاکانی کوردستان دەخوێنرێن، بەڵام زۆر جار تەنها وەک ناو یان چەند دێڕێک شیعر ئاماژەیان پێ دەکرێت. ساڵیادەکان هەوڵ دەدەن ئەم نووسەرانە لە نزیکەوە بناسێنرێنەوە بە نەوەی نوێ.

(ساڵیادی ژیانی ئەو ئەدیبانە)

ئەم ساڵ ٨ ئەدیب و نووسەر ساڵیادی لەدایکبوونیان دەبێت

ئەم ساڵ ٨ ئەدیب و نووسەر ساڵیادی لەدایکبوونیان دەبێت، لە نێوانیاندا ٤ ژن و ٤ پیاو هەن. ئەم ساڵیادانە بۆ ئەدەبیاتی کوردی گرنگن، چونکە هەندێکیان لە سەرەتای سەدەی ڕابردووەوە دەستیان بە نووسین کردووە و ڕۆڵیان لە گەشەپێدانی ئەدەبی نوێدا هەبووە.

ئەو ئەدیبانەی ساڵیادیان دەبێت بریتین لە: ئەحمەد موختار جاف، ئەحمەد هەردی، ئەنوەر قەرەداغی، بەختیار عەلی، حەمەکەریم عارف، سەلیمە ئازاد، عەبدوڵڵا پەشێو و فایەق بێکەس. ئەم ناوانە لە ناوچە و قۆناغە جیاوازەکانی ئەدەبیاتی کوردیدا دەرکەوتوون و هەریەکەیان بە شێوەیەک ڕۆڵی هەبووە.

ئەحمەد موختار جاف لە ساڵی ١٩٢١ لە شارەزوور لەدایک بووە و یەکێکە لە دامەزرێنەرانی گۆڤاری «گەلاوێژ». هەردی لە ساڵی ١٩٢٦ لە سلێمانی لەدایک بووە و بە یەکێک لە گەورەترین ڕۆمانووسانی کورد دادەنرێت. ئەنوەر قەرەداغی لە ساڵی ١٩٣٠ لە قەرەداغ لەدایک بووە و بە یەکێک لە باوکانی ڕۆمانی کوردی دادەنرێت.

بەختیار عەلی لە ساڵی ١٩٤٦ لە دەربەندیخان لەدایک بووە و بە یەکێک لە گرنگترین چیرۆکنووسانی کورد دادەنرێت. سەلیمە ئازاد لە ساڵی ١٩٤٨ لە سلێمانی لەدایک بووە و یەکێکە لە ناسراوترین ژنە نووسەرانی کورد. حەمەکەریم عارف لە ساڵی ١٩٥٠ لە کەرکووک لەدایک بووە و بە یەکێک لە شاعیرە هەرە دیارەکانی ئەدەبیاتی کوردی دادەنرێت. عەبدوڵڵا پەشێو لە ساڵی ١٩٥٦ لە سلێمانی لەدایک بووە و فایەق بێکەس لە ساڵی ١٩٥٨ لە هەڵەبجە لەدایک بووە.

ئەم ساڵیادانە تەنها بۆ ڕێزگرتن نین، بەڵکو دەرفەتێکن بۆ ئەوەی خوێندکاران و خوێنەران زیاتر لە ژیان و بەرهەمی ئەم نووسەرانە بزانن. زۆربەی ئەم ناوانە لە خوێندنگاکانی کوردستان دەخوێنرێن، بەڵام زۆر جار تەنها وەک ناو یان چەند دێڕێک شیعر ئاماژەیان پێ دەکرێت. ساڵیادەکان هەوڵ دەدەن ئەم نووسەرانە لە نزیکەوە بناسێنرێنەوە بە نەوەی نوێ.

ژیان، مەترسی، ئازادی یان ئاسایش؛ کامیان گرنگترە کاتێک کەسێک هەڵدەبژێرێت کۆچ بکات؟

ئامادەکردنی: ئاسۆ عەبدوڵڵا

ئەو پرسیارە ساڵانێکی درێژە لە کۆمەڵگای کوردیدا دووبارە دەکرێتەوە. هەندێک بڕیار بە کۆچکردن دەدەن چونکە هەست بە مەترسی دەکەن، هەندێکی تر چونکە هیوایان بڕاوە، هەندێکیش چونکە تەنها ئەوە بە ژیان دەزانن. بەڵام کاتێک کەسێک بڕیار دەدات وڵات جێبهێڵێت، ئایا تەنها ترس کاری تێدەکات، یان هەزاران هۆکاری تر هەن کە کەس نایانبینێت؟

ئەم ساڵ ژمارەی ئەو کەسانەی داوای ڤیزا دەکەن بۆ وڵاتانی دەرەوە زیادی کردووە. هەندێک بۆ خوێندن دەچن، هەندێک بۆ کار، بەڵام زۆرینەیان دەڵێن ناتوانن لە وڵاتەکەی خۆیاندا بژین. ئەم قسەیە لە کافێکان، لە ڕێگاکانی سنوور و لە گروپە تایبەتەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان زۆر دووبارە دەبێتەوە.

بەڵام ئەگەر تەنها بڕوانینە ژمارەکان، تێگەیشتنێکی هەڵەمان دەبێت. کۆچ هەرگیز تەنها لە یەک هۆکارەوە سەرچاوە ناگرێت. کەسێک کە ئابووری باشە، بەڵام ئازادی نییە، جیاوازە لە کەسێک کە هەم هەژارە و هەم مەترسی لەسەر ژیانی هەیە. هەر بۆیە ئەو پرسیارە ئاسان نییە.

ئەو هۆکارانەی کە جار لە دوای جار باس دەکرێن

زۆرینەی ئەو کەسانەی ئەم ساڵ ڕایانگەیاندووە دەیانەوێت کۆچ بکەن، باسی ئابووری خراپ دەکەن. بێکاری، نەبوونی دەرفەتی کار بۆ گەنجان، و ئەو هەستەی کە هەوڵدان هیچ گۆڕانکاریەک ناهێنێت، بە هۆکاری سەرەکی دەهێنرێنەوە. زۆر کەس دەڵێن ئەوان نایانەوێت وڵات جێبهێڵن، بەڵکو ناچار دەکرێن.

هۆکاری تر کەمتر باس دەکرێن، بەڵام کاریگەرییان کەم نییە. ترسی سیاسی، نەبوونی ئازادی ڕادەربڕین، یان هەستکردن بە چاودێری بەردەوام. هەندێک کەس دەڵێن ئەوان هەرگیز بە ڕاستەوخۆ هەڕەشەیان لێ نەکراوە، بەڵام هەستیان بە سنوورێک کردووە کە نابێت تێپەڕێنن. ئەمانە هۆکاری ئاسان نین بۆ تۆمارکردن، بەڵام بۆ ژیان زۆر گرنگن.

ئەو کەسانەی کە دەمێننەوە

لە بەرامبەر ئەوانەی دەڕۆن، هەزاران کەس هەن کە بڕیاری مانەوەیان داوە. هەندێکیان بۆ خێزان، هەندێکیان بۆ خاک، و هەندێکیش چونکە هیوا بە گۆڕان لە دەستیان نەداوە. ئەم کەسانە کەمتر دەنگ بەرز دەکەنەوە، بەڵام بوونیان بەشێکی گرنگی ئەو ڕاستییە پێکدێنێت کە کۆمەڵگا تێیدا دەژی.

ئەوانەی دەمێننەوە هەمیشە بە ئاسانی لێکدانەوەیان بۆ ناکرێت. هەندێکیان بە هۆی بەرپرسیارێتی خێزانەوە ناتوانن بڕۆن، هەندێکی تر بە هۆی ئەوەی هەست دەکەن ئەرکێکیان لەسەر شانە بۆ ئەوەی شتێک بگۆڕن، هەرچەندە بچووک بێت. ئەم جۆرە بڕیارانە زۆر جار لە ڕاپۆرتەکاندا نابینرێن، بەڵام کاریگەرییان لەسەر ژیانی ڕۆژانە هەیە.

کاریگەری کۆچ لەسەر ئەو شوێنانەی بەجێ دەهێڵرێن

کاتێک کەسێک وڵات جێدەهێڵێت، تەنها خۆی ناڕوات. خێزان، هاوڕێ، هاوکار و تەنانەت شوێنەکانیش گۆڕانکاری بەسەردا دێت. قوتابخانەیەک کەمتر دەبێت، کافێیەک داخراو دەبێت، و کۆمەڵگایەک هێزی کار و بیرۆکەی نوێی لەدەست دەدات. ئەمانە کاریگەری درێژخایەنن، تەنانەت ئەگەر بە چاو بە ڕۆژانە نەبینرێن.

هەندێک کەس پێیان وایە کۆچ تەنها کێشەیە، بەڵام بۆ هەندێک شوێنیش دەرفەتە. ئەو کەسانەی دەڕۆن جار جار دەگەڕێنەوە، پارە و ئەزموون دەهێنن، یان کراوەتر بیر دەکەنەوە. بەڵام ئەمە هەمیشە ڕوو ناداتەوە، و زۆر جار ئەو کەسانەی دەگەڕێنەوە خۆیان بە بێگانە لە وڵاتەکەی خۆیان دەبینن.

ئەو پرسیارەی کە کەس ڕاستەوخۆ ناڵێت

لە کۆتاییدا، پرسیارەکە ئەوە نییە کێ ڕاست دەکات یان کێ هەڵە. پرسیارەکە ئەوەیە ئایا کۆمەڵگا دەتوانێت ئەو کەسانە ببینێت و گوێیان لێ بگرێت کە بڕیار دەدەن بڕۆن، بێ ئەوەی بە خیانەت یان لاوازی لێکیان بداتەوە. ئەگەر ئەم پرسیارە ڕاستگۆیانە وەڵام نەدرێتەوە، ئەوا هەر ساڵێک ژمارەیەک زیاتر دەڕۆن و کەمتر دەگەڕێنەوە.

ئاسایش لە هەولێر بەرەو باشتر دەچێت، بەڵام هێشتا هەندێک ناوچە هەن کە ئارامی تەواویان نییە

ئامادەکردنی: ئاسۆ عەبدوڵڵا

ئاسایشی هەولێر لە ساڵانی ڕابردوودا بەرەو باشتر چووە و ژمارەی ئەو ڕووداوانەی کە ئارامی شارەکەیان تێکداوە کەمتر بووەتەوە. بەڵام هێشتا هەندێک ناوچە هەن کە هێزی ئاسایش زیاتر لە هەر شوێنێکی تر چاودێری دەکات، چونکە ئەگەری ئەوە هەیە کێشەی بچووک بە خێرایی گەشە بکەن.

ئەم ساڵ ژمارەی ئەو کەسانەی داوای ڤیزا دەکەن بۆ وڵاتانی دەرەوە زیادی کردووە. هەندێک بۆ خوێندن دەچن، هەندێک بۆ کار، بەڵام زۆرینەیان دەڵێن ناتوانن لە وڵاتەکەی خۆیاندا بژین. ئەم قسەیە لە کافێکان، لە ڕێگاکانی سنوور و لە گروپە تایبەتەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان زۆر دووبارە دەبێتەوە.

بەڵام ئەگەر تەنها بڕوانینە ژمارەکان، تێگەیشتنێکی هەڵەمان دەبێت. کۆچ هەرگیز تەنها لە یەک هۆکارەوە سەرچاوە ناگرێت. کەسێک کە ئابووری باشە، بەڵام ئازادی نییە، جیاوازە لە کەسێک کە هەم هەژارە و هەم مەترسی لەسەر ژیانی هەیە. هەر بۆیە ئەو پرسیارە ئاسان نییە.

ئەو هۆکارانەی کە جار لە دوای جار باس دەکرێن

زۆرینەی ئەو کەسانەی ئەم ساڵ ڕایانگەیاندووە دەیانەوێت کۆچ بکەن، باسی ئابووری خراپ دەکەن. بێکاری، نەبوونی دەرفەتی کار بۆ گەنجان، و ئەو هەستەی کە هەوڵدان هیچ گۆڕانکاریەک ناهێنێت، بە هۆکاری سەرەکی دەهێنرێنەوە. زۆر کەس دەڵێن ئەوان نایانەوێت وڵات جێبهێڵن، بەڵکو ناچار دەکرێن.

هۆکاری تر کەمتر باس دەکرێن، بەڵام کاریگەرییان کەم نییە. ترسی سیاسی، نەبوونی ئازادی ڕادەربڕین، یان هەستکردن بە چاودێری بەردەوام. هەندێک کەس دەڵێن ئەوان هەرگیز بە ڕاستەوخۆ هەڕەشەیان لێ نەکراوە، بەڵام هەستیان بە سنوورێک کردووە کە نابێت تێپەڕێنن. ئەمانە هۆکاری ئاسان نین بۆ تۆمارکردن، بەڵام بۆ ژیان زۆر گرنگن.

ئەو کەسانەی کە دەمێننەوە

لە بەرامبەر ئەوانەی دەڕۆن، هەزاران کەس هەن کە بڕیاری مانەوەیان داوە. هەندێکیان بۆ خێزان، هەندێکیان بۆ خاک، و هەندێکیش چونکە هیوا بە گۆڕان لە دەستیان نەداوە. ئەم کەسانە کەمتر دەنگ بەرز دەکەنەوە، بەڵام بوونیان بەشێکی گرنگی ئەو ڕاستییە پێکدێنێت کە کۆمەڵگا تێیدا دەژی.

ئەوانەی دەمێننەوە هەمیشە بە ئاسانی لێکدانەوەیان بۆ ناکرێت. هەندێکیان بە هۆی بەرپرسیارێتی خێزانەوە ناتوانن بڕۆن، هەندێکی تر بە هۆی ئەوەی هەست دەکەن ئەرکێکیان لەسەر شانە بۆ ئەوەی شتێک بگۆڕن، هەرچەندە بچووک بێت. ئەم جۆرە بڕیارانە زۆر جار لە ڕاپۆرتەکاندا نابینرێن، بەڵام کاریگەرییان لەسەر ژیانی ڕۆژانە هەیە.

کاریگەری کۆچ لەسەر ئەو شوێنانەی بەجێ دەهێڵرێن

کاتێک کەسێک وڵات جێدەهێڵێت، تەنها خۆی ناڕوات. خێزان، هاوڕێ، هاوکار و تەنانەت شوێنەکانیش گۆڕانکاری بەسەردا دێت. قوتابخانەیەک کەمتر دەبێت، کافێیەک داخراو دەبێت، و کۆمەڵگایەک هێزی کار و بیرۆکەی نوێی لەدەست دەدات. ئەمانە کاریگەری درێژخایەنن، تەنانەت ئەگەر بە چاو بە ڕۆژانە نەبینرێن.

هەندێک کەس پێیان وایە کۆچ تەنها کێشەیە، بەڵام بۆ هەندێک شوێنیش دەرفەتە. ئەو کەسانەی دەڕۆن جار جار دەگەڕێنەوە، پارە و ئەزموون دەهێنن، یان کراوەتر بیر دەکەنەوە. بەڵام ئەمە هەمیشە ڕوو ناداتەوە، و زۆر جار ئەو کەسانەی دەگەڕێنەوە خۆیان بە بێگانە لە وڵاتەکەی خۆیان دەبینن.

ئەو پرسیارەی کە کەس ڕاستەوخۆ ناڵێت

لە کۆتاییدا، پرسیارەکە ئەوە نییە کێ ڕاست دەکات یان کێ هەڵە. پرسیارەکە ئەوەیە ئایا کۆمەڵگا دەتوانێت ئەو کەسانە ببینێت و گوێیان لێ بگرێت کە بڕیار دەدەن بڕۆن، بێ ئەوەی بە خیانەت یان لاوازی لێکیان بداتەوە. ئەگەر ئەم پرسیارە ڕاستگۆیانە وەڵام نەدرێتەوە، ئەوا هەر ساڵێک ژمارەیەک زیاتر دەڕۆن و کەمتر دەگەڕێنەوە.

ژیان، مەترسی، ئازادی یان ئاسایش؛ کامیان گرنگترە کاتێک کەسێک هەڵدەبژێرێت کۆچ بکات؟

ئامادەکردنی: ئاسۆ عەبدوڵڵا

ئەو پرسیارە ساڵانێکی درێژە لە کۆمەڵگای کوردیدا دووبارە دەکرێتەوە. هەندێک بڕیار بە کۆچکردن دەدەن چونکە هەست بە مەترسی دەکەن، هەندێکی تر چونکە هیوایان بڕاوە، هەندێکیش چونکە تەنها ئەوە بە ژیان دەزانن. بەڵام کاتێک کەسێک بڕیار دەدات وڵات جێبهێڵێت، ئایا تەنها ترس کاری تێدەکات، یان هەزاران هۆکاری تر هەن کە کەس نایانبینێت؟

ئەم ساڵ ژمارەی ئەو کەسانەی داوای ڤیزا دەکەن بۆ وڵاتانی دەرەوە زیادی کردووە. هەندێک بۆ خوێندن دەچن، هەندێک بۆ کار، بەڵام زۆرینەیان دەڵێن ناتوانن لە وڵاتەکەی خۆیاندا بژین. ئەم قسەیە لە کافێکان، لە ڕێگاکانی سنوور و لە گروپە تایبەتەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان زۆر دووبارە دەبێتەوە.

بەڵام ئەگەر تەنها بڕوانینە ژمارەکان، تێگەیشتنێکی هەڵەمان دەبێت. کۆچ هەرگیز تەنها لە یەک هۆکارەوە سەرچاوە ناگرێت. کەسێک کە ئابووری باشە، بەڵام ئازادی نییە، جیاوازە لە کەسێک کە هەم هەژارە و هەم مەترسی لەسەر ژیانی هەیە. هەر بۆیە ئەو پرسیارە ئاسان نییە.

ئەو هۆکارانەی کە جار لە دوای جار باس دەکرێن

زۆرینەی ئەو کەسانەی ئەم ساڵ ڕایانگەیاندووە دەیانەوێت کۆچ بکەن، باسی ئابووری خراپ دەکەن. بێکاری، نەبوونی دەرفەتی کار بۆ گەنجان، و ئەو هەستەی کە هەوڵدان هیچ گۆڕانکاریەک ناهێنێت، بە هۆکاری سەرەکی دەهێنرێنەوە. زۆر کەس دەڵێن ئەوان نایانەوێت وڵات جێبهێڵن، بەڵکو ناچار دەکرێن.

هۆکاری تر کەمتر باس دەکرێن، بەڵام کاریگەرییان کەم نییە. ترسی سیاسی، نەبوونی ئازادی ڕادەربڕین، یان هەستکردن بە چاودێری بەردەوام. هەندێک کەس دەڵێن ئەوان هەرگیز بە ڕاستەوخۆ هەڕەشەیان لێ نەکراوە، بەڵام هەستیان بە سنوورێک کردووە کە نابێت تێپەڕێنن. ئەمانە هۆکاری ئاسان نین بۆ تۆمارکردن، بەڵام بۆ ژیان زۆر گرنگن.

ئەو کەسانەی کە دەمێننەوە

لە بەرامبەر ئەوانەی دەڕۆن، هەزاران کەس هەن کە بڕیاری مانەوەیان داوە. هەندێکیان بۆ خێزان، هەندێکیان بۆ خاک، و هەندێکیش چونکە هیوا بە گۆڕان لە دەستیان نەداوە. ئەم کەسانە کەمتر دەنگ بەرز دەکەنەوە، بەڵام بوونیان بەشێکی گرنگی ئەو ڕاستییە پێکدێنێت کە کۆمەڵگا تێیدا دەژی.

ئەوانەی دەمێننەوە هەمیشە بە ئاسانی لێکدانەوەیان بۆ ناکرێت. هەندێکیان بە هۆی بەرپرسیارێتی خێزانەوە ناتوانن بڕۆن، هەندێکی تر بە هۆی ئەوەی هەست دەکەن ئەرکێکیان لەسەر شانە بۆ ئەوەی شتێک بگۆڕن، هەرچەندە بچووک بێت. ئەم جۆرە بڕیارانە زۆر جار لە ڕاپۆرتەکاندا نابینرێن، بەڵام کاریگەرییان لەسەر ژیانی ڕۆژانە هەیە.

کاریگەری کۆچ لەسەر ئەو شوێنانەی بەجێ دەهێڵرێن

کاتێک کەسێک وڵات جێدەهێڵێت، تەنها خۆی ناڕوات. خێزان، هاوڕێ، هاوکار و تەنانەت شوێنەکانیش گۆڕانکاری بەسەردا دێت. قوتابخانەیەک کەمتر دەبێت، کافێیەک داخراو دەبێت، و کۆمەڵگایەک هێزی کار و بیرۆکەی نوێی لەدەست دەدات. ئەمانە کاریگەری درێژخایەنن، تەنانەت ئەگەر بە چاو بە ڕۆژانە نەبینرێن.

هەندێک کەس پێیان وایە کۆچ تەنها کێشەیە، بەڵام بۆ هەندێک شوێنیش دەرفەتە. ئەو کەسانەی دەڕۆن جار جار دەگەڕێنەوە، پارە و ئەزموون دەهێنن، یان کراوەتر بیر دەکەنەوە. بەڵام ئەمە هەمیشە ڕوو ناداتەوە، و زۆر جار ئەو کەسانەی دەگەڕێنەوە خۆیان بە بێگانە لە وڵاتەکەی خۆیان دەبینن.

ئەو پرسیارەی کە کەس ڕاستەوخۆ ناڵێت

لە کۆتاییدا، پرسیارەکە ئەوە نییە کێ ڕاست دەکات یان کێ هەڵە. پرسیارەکە ئەوەیە ئایا کۆمەڵگا دەتوانێت ئەو کەسانە ببینێت و گوێیان لێ بگرێت کە بڕیار دەدەن بڕۆن، بێ ئەوەی بە خیانەت یان لاوازی لێکیان بداتەوە. ئەگەر ئەم پرسیارە ڕاستگۆیانە وەڵام نەدرێتەوە، ئەوا هەر ساڵێک ژمارەیەک زیاتر دەڕۆن و کەمتر دەگەڕێنەوە.

ئاسایش لە هەولێر بەرەو باشتر دەچێت، بەڵام هێشتا هەندێک ناوچە هەن کە ئارامی تەواویان نییە

ئامادەکردنی: ئاسۆ عەبدوڵڵا

ئاسایشی هەولێر لە ساڵانی ڕابردوودا بەرەو باشتر چووە و ژمارەی ئەو ڕووداوانەی کە ئارامی شارەکەیان تێکداوە کەمتر بووەتەوە. بەڵام هێشتا هەندێک ناوچە هەن کە هێزی ئاسایش زیاتر لە هەر شوێنێکی تر چاودێری دەکات، چونکە ئەگەری ئەوە هەیە کێشەی بچووک بە خێرایی گەشە بکەن.

ئەم ساڵ ژمارەی ئەو کەسانەی داوای ڤیزا دەکەن بۆ وڵاتانی دەرەوە زیادی کردووە. هەندێک بۆ خوێندن دەچن، هەندێک بۆ کار، بەڵام زۆرینەیان دەڵێن ناتوانن لە وڵاتەکەی خۆیاندا بژین. ئەم قسەیە لە کافێکان، لە ڕێگاکانی سنوور و لە گروپە تایبەتەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتیەکان زۆر دووبارە دەبێتەوە.

بەڵام ئەگەر تەنها بڕوانینە ژمارەکان، تێگەیشتنێکی هەڵەمان دەبێت. کۆچ هەرگیز تەنها لە یەک هۆکارەوە سەرچاوە ناگرێت. کەسێک کە ئابووری باشە، بەڵام ئازادی نییە، جیاوازە لە کەسێک کە هەم هەژارە و هەم مەترسی لەسەر ژیانی هەیە. هەر بۆیە ئەو پرسیارە ئاسان نییە.

ئەو هۆکارانەی کە جار لە دوای جار باس دەکرێن

زۆرینەی ئەو کەسانەی ئەم ساڵ ڕایانگەیاندووە دەیانەوێت کۆچ بکەن، باسی ئابووری خراپ دەکەن. بێکاری، نەبوونی دەرفەتی کار بۆ گەنجان، و ئەو هەستەی کە هەوڵدان هیچ گۆڕانکاریەک ناهێنێت، بە هۆکاری سەرەکی دەهێنرێنەوە. زۆر کەس دەڵێن ئەوان نایانەوێت وڵات جێبهێڵن، بەڵکو ناچار دەکرێن.

هۆکاری تر کەمتر باس دەکرێن، بەڵام کاریگەرییان کەم نییە. ترسی سیاسی، نەبوونی ئازادی ڕادەربڕین، یان هەستکردن بە چاودێری بەردەوام. هەندێک کەس دەڵێن ئەوان هەرگیز بە ڕاستەوخۆ هەڕەشەیان لێ نەکراوە، بەڵام هەستیان بە سنوورێک کردووە کە نابێت تێپەڕێنن. ئەمانە هۆکاری ئاسان نین بۆ تۆمارکردن، بەڵام بۆ ژیان زۆر گرنگن.

ئەو کەسانەی کە دەمێننەوە

لە بەرامبەر ئەوانەی دەڕۆن، هەزاران کەس هەن کە بڕیاری مانەوەیان داوە. هەندێکیان بۆ خێزان، هەندێکیان بۆ خاک، و هەندێکیش چونکە هیوا بە گۆڕان لە دەستیان نەداوە. ئەم کەسانە کەمتر دەنگ بەرز دەکەنەوە، بەڵام بوونیان بەشێکی گرنگی ئەو ڕاستییە پێکدێنێت کە کۆمەڵگا تێیدا دەژی.

ئەوانەی دەمێننەوە هەمیشە بە ئاسانی لێکدانەوەیان بۆ ناکرێت. هەندێکیان بە هۆی بەرپرسیارێتی خێزانەوە ناتوانن بڕۆن، هەندێکی تر بە هۆی ئەوەی هەست دەکەن ئەرکێکیان لەسەر شانە بۆ ئەوەی شتێک بگۆڕن، هەرچەندە بچووک بێت. ئەم جۆرە بڕیارانە زۆر جار لە ڕاپۆرتەکاندا نابینرێن، بەڵام کاریگەرییان لەسەر ژیانی ڕۆژانە هەیە.

کاریگەری کۆچ لەسەر ئەو شوێنانەی بەجێ دەهێڵرێن

کاتێک کەسێک وڵات جێدەهێڵێت، تەنها خۆی ناڕوات. خێزان، هاوڕێ، هاوکار و تەنانەت شوێنەکانیش گۆڕانکاری بەسەردا دێت. قوتابخانەیەک کەمتر دەبێت، کافێیەک داخراو دەبێت، و کۆمەڵگایەک هێزی کار و بیرۆکەی نوێی لەدەست دەدات. ئەمانە کاریگەری درێژخایەنن، تەنانەت ئەگەر بە چاو بە ڕۆژانە نەبینرێن.

هەندێک کەس پێیان وایە کۆچ تەنها کێشەیە، بەڵام بۆ هەندێک شوێنیش دەرفەتە. ئەو کەسانەی دەڕۆن جار جار دەگەڕێنەوە، پارە و ئەزموون دەهێنن، یان کراوەتر بیر دەکەنەوە. بەڵام ئەمە هەمیشە ڕوو ناداتەوە، و زۆر جار ئەو کەسانەی دەگەڕێنەوە خۆیان بە بێگانە لە وڵاتەکەی خۆیان دەبینن.

ئەو پرسیارەی کە کەس ڕاستەوخۆ ناڵێت

لە کۆتاییدا، پرسیارەکە ئەوە نییە کێ ڕاست دەکات یان کێ هەڵە. پرسیارەکە ئەوەیە ئایا کۆمەڵگا دەتوانێت ئەو کەسانە ببینێت و گوێیان لێ بگرێت کە بڕیار دەدەن بڕۆن، بێ ئەوەی بە خیانەت یان لاوازی لێکیان بداتەوە. ئەگەر ئەم پرسیارە ڕاستگۆیانە وەڵام نەدرێتەوە، ئەوا هەر ساڵێک ژمارەیەک زیاتر دەڕۆن و کەمتر دەگەڕێنەوە.

پیشکەوتن
هەفتەی ٤
٢٦ی مانگی ٥ی ٢٠٢١
4
هەواڵ